

Motion till riksdagen 2025/26:504

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

En balanserad och rättssäker användning av hemliga tvångsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom regelbunden utvärdering säkerställa att tillämpningen av hemliga tvångsmedel sker rättssäkert och proportionerligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ny lagstiftning om hemliga tvångsmedel alltid ska möta högt ställda krav på rättssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under det senaste decenniet har Miljöpartiet medverkat till att utveckla polisens möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel. Bättre möjligheter att använda tvångsmedel har varit starkt efterfrågat av brottsbekämpande myndigheter och bedöms som avgörande för att bekämpa de kriminella gängen. Med bättre möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, även i preventivt syfte, har polisens förmåga att förhindra och utreda allvarliga våldsbrott och lagföra gärningspersoner stärkts. Därmed är användningen av tvångsmedel viktig för den allmänna tryggheten i samhället och för att ge brottsoffer upprättelse, men också ur ett brottsförebyggande perspektiv.

Samtidigt som hemliga och preventiva tvångsmedel är och har varit ett effektivt verktyg i Polismyndighetens arbete, är det avgörande att tvångsmedelsanvändningen regleras inom tydliga ramar för att trygga rättssäkerheten. En ständig avvägning måste göras mellan effektivitet och proportionalitet och användningen av hemliga tvångsmedel ska alltid stå i rimlig proportion till ingreppet i den personliga integriteten.

Miljöpartiet har betonat vikten av att lagstiftningen om hemliga tvångsmedel kontinuerligt utvärderas så att regleringen kan göras tydligare och mer träffsäker. Dessvärre har så inte skett i önskad utsträckning. Med tiden har istället regelverket blivit alltmer svåröverskådligt och komplicerat, vilket återkommande har uppmärk-

sammats av flera myndigheter och organisationer. Bland annat Lagrådet menar att det skett ”ett mycket stort antal ändringar i bestämmelserna om hemliga tvångsmedel. Det samlade regelverket har till följd av det blivit mycket komplicerat. Det har därmed också (...) blivit svårt att få en samlad bild av lagstiftningen på området och av omfattningen av det intrång i den personliga integriteten som enskilda kan drabbas av”. Mot den bakgrunden har Lagrådet efterlyst att ”det inom en snar framtid görs en samlad översyn, i ljuset av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen och artikel 8 i Europakonventionen, av hur hemliga tvångsmedel ska kunna användas. Vid en sådan översyn bör det givetvis också kunna övervägas att jämka villkoren för användningen av ett eller flera hemliga tvångsmedel”. Även Integritetsskyddsmyndigheten, Civil Rights Defenders, Centrum för rättvisa, Svea hovrätt och Stockholms tingsrätt har efterfrågat en samlad översyn av hur hemliga tvångsmedel ska kunna användas.

Miljöpartiet noterar att regeringen har gett en utredare i uppdrag att ”utvärdera tillämpningen av de utökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel och kartlägga den nytta som dessa inneburit för brottsbekämpningen i stort”. I direktiven till utredningen konstaterar regeringen att regleringen är svåröverskådlig och komplex och att det därför kan finnas behov av att samla reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel i en lag. Uppdraget (dir. 2025:12) ska redovisas senast den 29 maj 2026.

Att reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel utvärderas är välkommet. Samtidigt ifrågasätter vi om regeringens intention med uppdraget verkligen är att stärka integritetsperspektivet och rättssäkerheten i lagstiftningen. Samma utredning har nämligen fått i uppdrag att se över hur tillståndsprocesserna kan förenklas och föreslå hur användningen av till exempel hemlig avlyssning och övervakning kan utökas. I utredningsdirektiven går det bland annat läsa att i ”de rättsliga förutsättningarna för att använda hemliga och preventiva tvångsmedel måste positionerna flyttas fram ytterligare” och att utredningen bör överväga om ”det går att uppnå en större flexibilitet i regleringen om hemliga och preventiva tvångsmedel så att tvångsmedlen kan användas när det framstår som motiverat”.

För Miljöpartiets del framstår det som motsägelsefullt att en och samma utredning både ska utvärdera och utöka lagstiftningen. Vi ser en uppenbar risk att utvärderingsuppdraget hämmas från att föreslå hur lagstiftningen eventuellt bör begränsas. En utvärdering av tvångsmedelsanvändningen måste ha fulla mandat att föreslå de regleringar som anses nödvändiga; den bör inte innehålla krav på att användningen av hemliga och preventiva tvångsmedel ska utökas om så inte bedöms som rimligt eller nödvändigt.

Att implementera ny lagstiftning efter att utvärderingen genomförts riskerar dessutom att den genomförda utvärderingen blir betydelselös – eftersom den inte kunnat ta hänsyn till den nya lagstiftningens utfall och konsekvenser.

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Mats Berglund (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Jan Riise (MP)

Annika Hirvonen (MP)

